

LANDSBYGDSDAGEN 2022

i Jönköpings Län, 20-22 maj

av *Sven-Anders Sölveborn*, Länsbygderådet HSSL Skåne.

Den nu 16:e Landsbygdsriksdagen sedan starten 1989 (i Umeå; vi ordnade den själv i Skåne/Ystad år 2004) hade, liksom 2018, devisen **FÖR ETT LAND I BALANS** och arrangerades på Elmia Kongress i Jönköping med c:a 700 deltagare.

På första dagen erbjöds 16 (!) inspirationsutflykter per buss med lokala guider till goda exempel på lokal utveckling i Jönköpings län.

Därefter vidtog på lördagen 21/5 den i mitt tycke intressantaste delen i programmet, nämligen seminarier och panelföredragningar, med de politiska partiernas korta presentationer och debatt/samtal under två timmar som massmedial höjdpunkt, där två partiledare och i övrigt högsta möjliga partiföreträdare, inkl. landsbygdsministern, för alla 8 partier deltog, passande nog ett valår.

På den avslutande söndagen 22/5 analyserades partiernas föredragna budskap av TV 4:s Marcus Oscarsson, även i dialog med auditoriet. Ytterligare seminariepass genomfördes denna dag, liksom generaldirektörsutfrågningar med GD:arna för Jordbruksverket och Tillväxtverket, samt en internationell utblick.

Hela 39 företag och organisationer hade utställningar på Landsbygdsriksdagen (LBRd).

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva lanserade sitt nya Landsbygdspolitiska program, med temat "Leva i Hela Sverige".

Hela Sverige har tagit fram åtta förslag inför valet 2022 och kommande mandatperioden:

- 1. **Platssäkra** alla beslut oberoende av nivå med frigörande från den "urbana normen".*
- 2. **Behåll en större andel av de värden från naturresurser som produceras och återinvestera lokalt i landsbygderna.***
- 3. **Gör byggandet av hyreslägenheter likformigt för hela landet med samma bidragsbelopp, så att det kan bli fler hyresrätter i landsbygder.***
- 4. **Inför landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter och bostadsrätter i landsbygderna.***
- 5. **Ändra skattesystemet** så att kommuner och regioner kan erbjuda en rimlig service i hela landet.*
- 6. **Inför krav på max. insatstid för alla blåljusärenden** för att säkerställa lokal närvaro i landsbygder.*
- 7. **Inför stöd till servicepunkter** i hela landet inkluderat dagligvaruhandel, hållbara drivmedel, post- och paketutdelning.*
- 8. **Uppgradera bredbandsmålet med uppkoppling av alla hushåll och företag till 2025.***

Lördagen 21/5 inleddes med en liten men otrolig föreställning av VM-tvåan i trolleri, **Johan Ståhl**, kanske för att framhäva det magiska med landsbygdsutveckling och trolla fram ny magi i landsbygdspolitiken!

Som inspirationsföreläsning följde sedan en mycket tänkvärd sociologisk historik av forskaren och musikern **Ashkan Fardost** rubricerad **Från stamtiden till framtiden**, där

framkom att vi under 98 % av vår tid varit nomader och samlare, men för 7000 år sedan förändrades bilden genom påbörjandet av jordbruk, som ledde till specialisering och omformning till samhällsklasser. Han angav att monoteismen = tillbedjan av en moralisk gud, bara finns i jordbrukarsamhällen. Internet med smartphones kan tolkas som en förlängning av vårt nervsystem med skapande av "new media" med en "ny gud" i den fria, rationella, "självförverkligande" individen, som kan ha en egen "tryckpress" i nu ett icke-linjärt kaotiskt sidoinformationssystem. Den nya bristvaran är uppmärksamhet och idag är det "attention" som ger makt jämfört med kapital. Antalet administratörer och kommunikatörer exploderar idag, medan de producerande individerna inte ökar i så hög grad.

I ett pass kallat *Postpandemi – landsbygdens framtid* med samtal mellan toppchefer inom LRF, IP-Only och Landshypotek med inspel om *bredband – bostäder – biffar*, framkom t.ex. att en uppvärdering sker nu för produktionen av energi och mat, att kapitaltillgången i denna brytningsperiod så långt är god och att 88 % av alla hushåll har tillgång till bredband i Sverige, men det blir problematiskt på det lokala planet med utbyggnaden för ytterligare höjd procentandel. En långsiktig stabil finanspolitik är önskvärd, liksom försiktighet med skatteverktyget, vilket kan skapa obalanser.

SEMINARIEPASS 1, nr 1 F (av 8) *Tillsammans stärker vi Sveriges landsbygger – Myndighetsarbete*, arrangerades av Tillväxtverket, www.tillvaxtverket.se/landsbygger. Med underrubrikerna *Politik – Pengar – Perspektiv* berördes bl.a. den parlamentariska landsbygdskommittén 2015 med sina 75 förslag och det nya politiska målet från juni 2018 om en plattform för livskraftig landsbygd i hela landet, där en konkret vägledning nu finns och ett initialt anslag på 750 milj./år i 3 år, vilket anges inte kommer att räcka. Behoven är olika i våra områden och man pekade på åtgärder som att flytta *servicepunkter* längre ut på landet, att få *uppbäckning från politiken*, att det i ett antal kommuner finns skillnader i uppfattningen mellan kommunledningen och *förvaltningarnas ledning* och att styrande dokument därvid behövs. Man reflekterade över att ha med ett *underifrånperspektiv* där "tjänstefolket" rapporterade uppåt i kommunala förvaltningar, samt att inkludera *unga* personer, t.ex. genom att ungdomsorganisationer får delta. Tillväxtverket angav att man noterat att företagen på landsbygden har högre ambitioner, men upplever större hinder än tätortsföretagen för sin verksamhet. Det finns *myndighetsnätverk* där olika myndigheter träffas, med ett 20-tal myndigheter involverade, och funderar ut lösningar tillsammans. Man har en aktivitet nu med skolvalet, där 1000 skolor anmält sig, för att stimulera ungas valdeltagande. Man får få eller inga inspel av ärenden från regionerna. Angående myndigheters geografiska placering tillstod man att det gör skillnad "vad man ser från fönstret".

SEMINARIEPASS 2, nr 2 B (av 9) *Fråga forskaren – samhällsvetenskapligt om landsbygdsforskning*, arrangerar Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU (Uppsaladelen).

Avdelningen för landsbygdsutveckling, SLU med uppdrag landsbygd:

www.slu.se/uppdraglandsbygd med >11 institutioner och 300 personer med.

Befolkningsutvecklingen kring 2020 visar en tillväxt i de flesta kommunerna, men med Hoover-index, som beskriver hur spridd befolkningen är, ser man en tydlig trend att vi långsamt tränger ihop oss mer i Sverige. Fler flyttar från storstaden, inte bara i Sverige utan i hela västvärlden. Flyttnettot för Sthlm är minus 10 000 personer på två år! Men det är en myt, som inte stämmer, att Sverige har den kraftigaste urbaniseringen i Europa.

Kvalitativ forskning i politisk ekologi visar viss maktkamp avseende naturresurserna med en ny rush för t.ex. gruvetablering, livsmedelsproduktion och skogsutnyttjande inkluderande dilemma för den viktiga biologiska mångfalden. Den nya "Gröna vågen 2.0" aktuell nu.

Kunskapen om landsbygdsplaneringsfrågor visar stora luckor, det mesta kommer faktiskt från USA och UK, i problematiken finns att skapa kunskapsunderlag för klimatomställning, bostadsmarknad, energiproduktion, besöksnäringen och service. Bostadsbristen på landsbygden bekymmer i ungdomsperspektivet, men även för de äldres boende. Allt fler kommuner arbetar med *landsbygdsprogram* och strategiska dokument.

Landsbygden har aldrig varit så het som nu (!), men rikspolitiken samlar sig kring få symbolfrågor i stället för de strukturella problemen ...

PARTIPOLITISKA RIKSFÖRETRÄDARNA I PLENUM med moderatorledd debatt

angav att *landsbygdsfrågorna ökat i betydelse och alla är överens om det mesta av grundläggande karaktär, dock finns några åsiktsskillnader*, t.ex. gällande strandskyddet och vargbeståndet. Stor samsyn angående jordbruksstödet, skolorna på landet, biologisk mångfald, civilsamhällets beredskap, föreningslivets styrka, offentlig service inkl. fler servicepunkter ute på landsbygderna, så att det ska vara lätt att bo, studera och arbeta på landet. Företrädare angav ledorden Kapital – Kompetens – Kommunikation. Polis finns enbart stationerad på 132 orter (men 448 systembolagsbutiker!) i landets 289 kommuner, behov av bättre responstider för blåljusärenden (särskilt ambulans) tydligt för landsbygderna. Sveriges sjukvård grundar sig på en organisation från 1862 och minst ett parti vill ha en sjukvårdshuvudman i stället för 21 olika ”landsting”, för att skapa en större likvärdighet över landet. Trygghetsfrågor ventilerades, t.ex. de omfattande stölderna av mycket dyr maskinutrustning och drivmedel på gårdarna, som polisen ofta får skriva av, trots miljonvärden. *Landsbygdssäkring* med konsekvensanalys för alla beslut och nivåer som berör landsbygden förordades av några, liksom önskan att få tillbaka ett landsbygdsdepartement.

REFLEKTIONER ÖVER PARTIERNAS BUDSKAP AV MARCUS OSCARSSON,

smälänning och politisk kommentator i TV 4, men även tidigare undervisare vid University of Denver i politik och korrespondent för The Times, framfördes i plenum på söndagen 22/5. Han angav också generellt att *landsbygden mer i centrum av valrörelsen än tidigare*. Senaste mandatperioden anges att man fått igenom fler landsbygdspositiva beslut än tidigare. Partierna har olika omfattning på sina landsbygdsprogram. Jämförelsevis tar man i Norge ett större statligt ansvar med en levande landsbygdspolitik, en betydligt mindre storstadsfixering än i Sverige och man har där också skilda valdagar för riksdag och region/kommun. De flesta jobben i Sverige uppstår genom tillväxt av småföretagen. Just nu har t.o.m. NATO-ärendet viss koppling till landsbygdspolitik genom beredskaps-, livsmedels-, drivmedelspris- och energiproduktionsfrågor. De valfrågor som Marcus O. rapporterar som viktigast hos oss nu är 1) Sjukvården och äldreomsorgen, 2) Brottsligheten och 3) Relationer till Sverigedemokraterna.

SEMINARIEPASS 3, nr 3 D (av 8), **Det svenska missnöjet och klyftan mellan stad och land**, arrangerades av Tankesmedjan Arena Idé om samhällsfrågor stad & land och som också givit ut en bok om ”Det svenska missnöjet”.

I enkäter från SOM-institutet (vid Gbg Univ.) anges att utvecklingen i Sverige går åt fel håll av 39 % år 2012 och 61 % år 2019! De grupper som sticker ut med mest missnöje är de med 1) låg medelinkomst, 2) kort utbildning och 3) hög andel SD-väljare. Tankesmedjan Arena Idé redovisade en egen ambitiös undersökning med dörrknackningsintervjuer i vardagen från två glesbygdsområden, två mindre städer och två storstäder med 318 intervjuer omfattande 15 frågor på dessa 6 orter (samma metodik har genomförts i Tyskland och Frankrike). Följande framkom om missnöjet: 1) *Klyfta mellan stad och land*; folk på landet känner sig totalt bortglömda. 2) *Välfärdens funktion* med t.ex. långa väntetider för sjukvård. 3) *Service*

reduceras trots större befolkning och rikare land, ”samhället drar sig tillbaka”. 4) Grannar ändå *främlingar* för varandra, lågt rankade skolor. 5) Ökande *otrygghet*, t.ex. sprängningar och skottlossning – bättre förr: fordon ute, olåsta cyklar. Oron för brott ökat, trots eg. mindre utsatthet nu statistiskt. 6) *Makten* och politiska ledare utan erfarenhet av utsatta områden. 7) *Misstro* mot media, som vinklar sina egna beskrivningar, bristande tillit, går till alternativa media i stället. 8) Ett *främlingsfientligt* narrativ upplevs, invandringen syndabock. Detta är det mest genomgående i undersökningen.

I sammanfattning riktar sig kritiken mot staten och migrationspolitiken, trots missnöje med lokalt handlagda ärenden. Beslut anses fattas över huvudet på nyanlända och lokalt engagerade personer, såsom i byalag. I ”social dumping” blir mindre kommuner proportionellt sett mer belastade. Fastigheter i problemområden blir mindre värda, kan leda till ekonomiskt suspekta aktiviteter.

Utfrågning av GENERALDIREKTÖRERNA för Tillväxtverket, Gunilla Nordlöf, och Jordbruksverket, Christina Nordin:

Tillväxtverket har fått uppdraget som sammanhållande för landsbygdspolitiken. Viktigt för alla myndigheter att se landsbygdsperspektivet hela tiden. *Landsbygdssäkring* infördes av alliansregeringen 2006 för att konsekvensanalys av alla politiska beslut skulle göras avseende följder för landsbygd, mindre stad och storstad, samt ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Kunskapsnivån varierar tydligt mellan olika myndigheter. Mer samarbete mellan myndigheter (t.ex. via Tillväxtverket), med regioner och kommuner förordas. Handläggningstider är för långa erkänns t.ex. från Jordbruksverket.

INTERNATIONELL UTBLICK via Marion Eckardt, svenska som är ordförande för European LEADER Association for Rural Development = *ELARD*, som omsluter 29 länder och 2500 LEADER-områden. Europeiska *Rådet i EU* har allmänt sett den största makten. Vid betydelsefulla Rural Pact Conference 15-16 juni 2022 kommer en långtidsvision för EU:s landsbygder att avhandlas. Den 12-15 september 2022 arrangeras i Kielce, Polen, den ”Europeiska landsbygdsriksdagen”. Landsbygdsriksdagar av svensk modell anordnas numera i många europeiska länder. Info finns på www.elard.eu.

NÄSTA LANDSBYGDSRIKSDAG i Sverige ordnas 23-26 maj 2024 i Nyköping, Sörmland – där man gör allt möjligt!

/ SVEN-ANDERS SÖLVEBORN.